

Bibliothèques Européennes de Théologie
European Theological Libraries
Europäische Bibliotheken für Theologie

BETH KÖZGYŰLÉS 2015 – BOLOGNA

2015 – 44TH ASSEMBLY BOLOGNA – „COPYRIGHTS AND OUR RIGHTS”

A teológiai könyvtárak európai egyesülete (BETH, <https://theo.kuleuven.be/apps/press/beth/>) tavalyi közgyűlésén megfogalmazta azt a sürgető feladatot, hogy bővíteni kell a tagságot az együttműködés kiterjesztése, az egyesület céljainak hatékony megvalósítása és a BETH fenntarthatósága érdekében. Ez egyrészt már létező nyugat-európai nemzeti szervezetek mobilizálását és a nemzetközi egyesületi munkába való bekapcsolását, másrészt nemzeti egyesületek létrehozásánál való bábkodást jelent, mégpedig olyan országokban, ahol már vannak teológiai könyvtárak, és tapasztalni is érdeklődést a BETH iránt, de még nem jött létre a nemzeti egyesület.

A 2015-ben Bolognában tartott közgyűlésen örömmel tapasztaltuk, hogy mindkét vonatkozásban történt előrelépés. Maga a házigazda olasz szervezet az ABEI (<http://www.abei.it/>) is kiterjedt tagsággal és gazdag tevékenységgel bír, mégis csak az elmúlt időben lett aktívabb a nemzetközi szervezetben. A tavaly már szép számban képviselt közép-kelet- és kelet-európai résztvevők száma és felekezeti megoszlása is gazdagodott: bukaresti pünkösdi, belgrádi ortodox fakultások könyvtárosai is megosztották tapasztalataikat a konferencián. A két különböző zágábi könyvtárát képviselő horvátországi kollégák pedig a 2017. évi közgyűlés és konferencia szervezését is magukra vállalták, reméljük, egyúttal a nemzeti szervezet megalapítására is sor kerül. Öröndöset továbbá, hogy nyugdíjas-ként egyre több egykori aktív egyesületi tag lesz egyéni tagja a BETH-nek.

Magyarul nehezen visszaadható szójátékban fogalmazta meg a BETH az idei konferencia címét (Copyrights and our rights). A szerzői jogok igen bonyolult kérdésköréből arra próbált választ keresni, hogy milyen jogok maradtak meg a gyűjtemények illetve a tudományos kommunikáció különféle szereplői számára, mekkora a törvényes és sikeres működésük keresztszeme.

A felütést Isabella Adinolfi Európai Parlamenti képviselő és Fulvio Sarzana szerzői jogi szakértő adták meg, akik a nemzeti szerzői jogi törvények európai harmonizációjának sikertelen állomásait elevenítették fel a közelmúltból, és sejthető lett az is, hogy a jogharmonizáció a szabad felhasználást és ezen belül a nyilvános könyvtárak általi felhasználást nem a megengedés, hanem a korlátozás, a szigorítás irányában egységesíti. Nosztalgikus vágyakozással tekintettünk vissza az Amerikai Egyesült Államok szerzői jogára a berni egyezményhez való csatlakozásuk előtti korszakból, amikor minden publikált mű alapértelmezetten szabad felhasználású volt, és csak az élvezett védelmet, amelyet alkotója regisztrált és fizetett is a jogi védelemért. Az előadók érintették a törvény területi hatályának a közös európai piacnak az ellentmondását, hogy a törvény szövege nem különbözteti meg az elektronikus könyvtárát, digitalizált dokumentumok dedikált hálózaton való megjelenítése tulajdonképpen nem javítja a hozzáférést. A törvény betartatásának sincsenek meg a megfelelő és hatékony eszközei digitális korunkban (pl. egy-egy interneten közzétett tartalomhoz való hozzáférés megaka-

dályozása a szolgáltató letiltásával gyakran még inkább növeli az érdeklődést az ott közzétett tartalmak iránt, amelyeket aztán új szolgáltatóhoz helyeznek át). Hálásan fogadtuk a programban olyan bolognai egyházi és városi könyvtárak meglátogatását, amely nélkül többnyire csak a frusztrációval maradtunk volna – a szerteágazó és ellentétes érdekektől feszülő szerzői jogi problémákat körüljáró előadások és esetleírások ugyanis a konferencia végén sem adtak túl biztató képet a területről és könyvtárosi esélyeinkről. Pedig éppenséggel talán még örülhetnénk is, hogy van olyan terület, és a szerzői jog területe éppen az, ahol nem kell lemaradásunkért pironkodnunk: ugyanazokkal az adottsággal és problémákkal élünk együtt, sőt a bíróságok talán kevesbszer hirdetnek ítéletet szerzői jogi perekben.

A BETH éves rendezvényén rendszeresen képviselteti magát több adatbázis kiadó vagy szolgáltató. A BETH AEÁ-beli testvérszervezete, az ATLA az idén adatbázisaik építésének szerzői jogi problémáiba engedett bepillantani, és az egyesületi munka új kezdeményezéseit is ismertették. Megismételtek például egy öt évvel ezelőtti felmérést a tagkönyvtáraikban dolgozók bérügyi helyzetéről, az eredményeket még ebben az évben publikálni fogják. Nemzetközi jelenlétük is egyre erősebb: harmadik világbeli könyvtárak IFLA konferenciákon való részvételét támogatják, teológiai szakkönyvek kihelyezésével, adományozásával foglalkoznak. Nemzetközi képzési program elindítását tervezi teológiai könyvtárosi szakterületen, jelenleg a képzési formák és tartalmak összegyűjtése és összehasonlítása folyik. Az igények és erőforrások felmérésében számítanak az EKE tagságára is (kérdőíveik kitöltésével), a megvalósításban a BETH is aktív részt vállal.

A De Gruyter két szerkesztője legújabb terveiket, sorozataikat mutatta be, jelen volt a JSTOR és az OCLC képviselője is. Véleményem szerint azonban a legérdekesebb (szponzori vagy más) prezentációt mégis a szervezők valamelyik

honfitársától szoktuk kapni. Az idén szerzői jogi tapasztalatuk és eredetiségük miatt a Casalini Libri vállalkozást találtam említésre méltónak. A cég tulajdonképpen egy „könyvtárellátóból” nőtt ki, az amerikai könyvtárak által képviselt piacra exportálják az olasz, a francia, a spanyol könyvkiadók termékeit, főleg a felsőoktatási és kutatókönyvtárak számára. Mivel többnyire nem túl tőkeerős, kisebb kiadókat képviselnek, magukra vállalták az amerikai piac elektronikus könyvek, kiadások iránti igényének kielégítését, így maguk is – az elektronikus verziók – kiadójává váltak, és ezzel egy összetett szerepkörrel bíró átmeneti ágenst hoztak létre a tudományos kommunikáció körforgásában.

A konferencia legemlékezetesebb előadását a jogász és teológus Clifford B. Andersontól hallottuk a szerzői jogi védelem és a személyhez fűződő jogok teológiai vonatkozásairól. Előadásában előbb a jogász nyilvánult meg: részletesen kitért az angol-amerikai és a kontinentális szerzői jogi törvény különbségeire, a könyvtárak digitalizálási projektjekben tapasztalt nehézségeire, az árva művek publikálása körül felmerülő buktatókra. Teológusként a Biblia, az egyház mint a Bibliát értelmező közösség, a teológia mint származtatott szövegegyüttes szerzői jogi vonatkozásait elemezte, egyháztörténeti perekből hozott példákat, illetve a szellemi tulajdonjog fejlődésének újabb állomását idézte meg. Érdemes a közeljövőben tanulmányként szakfolyóiratban napvilágot látó előadását és legfőbb szakirodalmi forrását is elolvasni. Peter Baldwin kötete *The Copyright Wars: Three Centuries of Trans-Atlantic Battle* 2014-ben jelent meg, és az amerikai könyvkiadók egyesülete dicséretben részesítette jogtudomány kategóriában.

Bálint Ágnes
Tiszántúli Református Egyházkerület
Nagykönyvtára